

Brüssel, 31. mai 2024
(OR. en)

10404/24

CLIMA 216
ENV 562
SAN 306
AGRI 444
FORETS 153
ENER 258
TRANS 252
ECOFIN 610
PROCIV 45

MÄRKUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat
Saaja: Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema: Komisjoni teatis kliimarisikide juhtimise kohta
– Arvamuste vahetus

1. Et suunata eespool nimetatud teema üle peetavat arvamuste vahetust keskkonna nõukogu 17. juuni 2024. aasta istungil, koostas eesistujariik lisas esitatud märkuse ja ministritele suunatud küsimused.
2. Alaliste esindajate komiteel palutakse eesistujariigi koostatud märkus ja küsimused teadmiseks võtta ning edastada need arvamuste vahetuseks nõukogule.

Komisjoni teatis kliimariskide juhtimise kohta

– Arvamuste vahetus –

Sissejuhatus

ELi kliimariskide hindamise aruanne (EUCRA),¹ mille Euroopa Keskkonnaamet avaldas 11. märtsil 2024, on terav meeldetuletus kliimamuutuste kiirenemisest ja nende rängast mõjust. 2023. aasta oli kogu maailmas kõigi aegade kõige kuumem ja Euroopas toimub kuumenemine kaks korda kiiremini kui maailmas keskmiselt. Ühtlasi näitab see, et kliimamuutused on riski mitmekordistav tegur ja võimenduvad kliimariskid võivad tuua kaasa kogu ühiskonda mõjutavad süsteemsed probleemid, mis avaldavad eriti suurt mõju vähekaitsitud sotsiaalsetele rühmadele. On ilmne, et kliimariskitegurid arenevad kiirenevas tempos, et mitu kliimariski on juba saavutanud kriitilise taseme ning et peaaegu kõik neist võivad muutuda kriitiliseks või katastroofiliseks juba selle sajandi jooksul. EUCRA kohaselt peavad EL ja liikmesriigid tegema koostööd, et Euroopa kliimariske tulemuslikult vähendada. Enamiku olulisemate Euroopas kindlaks tehtud kliimariskide puhul on vastutus ühine. See tähendab, et kliimamuutuste leevendamiseks olulised poliitikameetmed kuuluvad ELi jagatud pädevusse või mitmesse nii ELi kui ka liikmesriikide vastutusalasse kuuluvasse pädevusvaldkonda. Paljudel juhtudel tähendab see, et EL kujundab poliitika ning liikmesriikidele jääb vastutus rakendamise kavandamise eest. Kliimariskide kiire kasvu tõttu kogu Euroopas võib olla vaja uusi viise koostöö tegemiseks eri juhtimistasandite vahel, et saavutada käegakatsutavaid ja mõõdetavaid edusamme kõige pakilisemate kliimariskide vähendamisel. Sellised lähenemisviisid võivad tugineda ELi kliimamuutustega kohanemise missiooni ja muude asjakohaste ELi vahendite ja poliitikate raames saadud kogemustele.

¹ <https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>

Komisjoni 12. märtsil 2024. aastal avaldatud **teatis „Kliimariskide juhtimine – inimeste ja heaolu kaitsmine“²** on vastus EUCRA aruandele. Komisjon keskendub peamistele meetmetele, mida EL ja selle liikmesriigid peavad võtma, et paremini juhtida kasvavaid kliimariske peamistes mõjutatud valdkondades, nagu ökosüsteemid, vesi, tervis, toit, taristu ja majandus. Teatises esitatakse ka kliimariskidega kaasnevad kulud ja toonitatakse vajadust kiirete investeeringute järele. Teatises märgitakse, et konservatiivse hinnangu kohaselt võib kliimamuutuste mõju halvenemine vähendada ELi SKPd sajandi lõpuks ligikaudu 7 %. Kui globaalne soojenemine ületab püsivamalt Pariisi kokkuleppe kohase 1,5 °C künnise, võib ELi kui terviku SKP kumulatiivne täiendav vähenemine ajavahemikul 2031–2050 minna maksma kuni 2,4 triljonit eurot. Rannikualade üleujutustest põhjustatud iga-aastane kahju Euroopas võib 2100. aastaks ületada 1,6 triljonit eurot, kusjuures iga aastal võivad sellised üleujutused mõjutada 3,9 miljonit inimest.

Euroopa kliimamääruse ja kliimamuutustega kohanemist käsitleva ELi 2021. aasta strateegia vastuvõtmise järel on **ELi poliitikaraamistikus** saavutatud olulist edu kliimariskidele vastupanu võime tugevdamisel. Edusammudest olenemata ei suurene ELi poliitiline valmisolek siiski kliimariskide kasvuga samas tempos ja liikmesriigid peavad suurendama jõupingutusi seoses valitsemisaspektide, teadlikkuse suurendamise, õigluse ja õiglase vastupanuvõime, rahastamise ja looduspõhiste lahendustega.

Teatises nimetatakse **nelja üldisesse kategooriasse kuuluvaid lahendusi**, mille abil käsitleda kliimariske nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil:

- **parem juhtimine** riskide kuuluvuse kindlakstegemisega ning riikliku, piirkondliku ja kohalikul tasandi vahelise tihedama koordineerimise soodustamisega;
- **vahendid riskiomanike võimestamiseks ja juurdepääs usaldusväärsetele andmetele**, et suurendada arusaama kliimariskide, investeeringute ja pikaajaliste rahastamisstrateegiate vahelistest seostest;

² Dok 7732/24.

- **liikmesriikide olemasoleva struktuuripoliitika ja ELi solidaarsusmehhanismide võimaluste kasutamine** kliimariskide juhtimiseks;
- **õiged eeltingimused kliimakerksuse rahastamiseks**, kavandades avaliku sektori kulutused ja erainvesteeringute stimuleerimise viisil, mis aitab kaasata piisavalt vahendeid ja muuta kliimaga seotud häirete ja kahjude ennetamise majanduslikult parimaks valikuks, lisaks kliimariskide paremale integreerimisele riiklikesse eelarvemenetlustesse³.

Teatises on esitatud ka **konkreetsed meetmed, mille abil juhtida riske kuues mõjutatud klastris: looduslikud ökosüsteemid, vesi, tervis, toit, taristu ja tehiskeskkond ning majandus**. Viimati nimetatu puhul rõhutatakse teatises, et kliimamuutustega seotud katastroofid tekitavad majandusele lisasurvet, põhjustades tootlikkuse kahanemist ja inimohvreid, otsesest kahju, kasvupotentsiaali vähenemist ja survet valitsuste eelarvetele, ning et hiljuti vastu võetud liikmesriikide eelarveraamistike nõuete direktiiv⁴ peaks aitama parandada kliimariskidega seotud eelarvestamist ja selle integreerimist riiklikesse eelarvemenetlustesse. Samal ajal on vaja piisavalt nii avaliku kui ka erasektori investeeringuid, et kliimariske tulemuslikult käsitleda ja kliimamuutustele vastupanu võimet suurendada. Kui investeeringud suunatakse ümber kahjüjärgseks ülesehitamiseks, siis väheneb summa, mida saab kasutada tootlikeks investeeringuteks.

³ Sellega seoses käivitati 14. mail 2024. aastal teatises välja kuulutatud analüüsirühm, mis käsitleb kliimakerksuse jaoks rahastuse kaasamist.

⁴ Nõukogu 29. aprilli 2024. aasta direktiiviga (EL) 2024/1265, millega muudetakse direktiivi 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta, nähakse ette, et liikmesriigid peaksid oma eelarve kavandamisel võtma võimalikult suures ulatuses arvesse kliimamuutustest tulenevaid makromajanduslikke eelarveriske ning kliimamuutuste keskkonna- ja jaotuslikku mõju. Samuti nõutakse, et kui liikmesriigid avaldavad teavet selliste tingimuslike kohustuste kohta, millel võib olla suur mõju avaliku sektori eelarvetele, võtaksid nad võimalikult suures ulatuses arvesse teavet kliimaga seotud vapustustest tulenevate eelarvekulude kohta. Tunnistatakse siiski, et kliimamuutustest tulenevate makromajanduslike eelarveriskide, kliimamuutustega seotud tingimuslike kohustuste ja katastroofidega seotud eelarvekulude aruandlus paraneb, kuid on siiski algetapis, ning sellise aruandluse metoodikat ja näitajaid alles töötatakse välja.

Ülevaade olukorrast

Komisjoni teatist tutvustati ministritele esimest korda **keskkonna nõukogu** 25. märtsi 2024. aasta istungil. Teatise valdkonnaülest laadi ja EUCRA aruannet arvesse võttes on eesistujariik Belgia aktiivselt kaasanud tehnilise tasandi aruteludesse teisi asjakohaseid nõukogu koosseise, sealhulgas **energeetika, elanikkonnakaitse, turismi, rahanduse ja eelarve, tervise, tööstuse ja põllumajanduse** vallas. Arutelud on näidanud, et **kliimarisikide küsimuse kiireloomulisust ja tegevusetuse üha suuremat hinda** tunnistatakse laialdaselt. Delegatsioonid jagavad üldiselt seisukohta, et vaja on **süsteemset poliitilist reageerimist kõigis asjaomastes poliitikavaldkondades**, sealhulgas ELi tasandil. Arutelude käigus **rõhutati** järgmisi **elemente**: vajadus tõhustatud koordineerimise ja koostöö järele liikmesriikide ja sektorite vahel, sealhulgas järelevalve ja andmete juurdepääsu vallas; teadlikkuse suurendamise ja kommunikatsiooni tähtsus, sealhulgas eesmärgiga võidelda desinformatsiooni vastu; vajadus teha tööd piisava rahastuse tagamiseks ning vee elutähtis roll. Eri poliitikavaldkondi, sealhulgas kosmos, teadusuuringud, konkurentsivõime ja tööstus ning energeetika, hõlmavate arutelude tulemusena **tunnistasid** erinevad **nõukogu koosseisud** samuti vajadust võtta oma vastavates sektorites **poliitike ja meetmete väljatöötamisel** arvesse **kliimarisike**, sealhulgas vastupanuvõimet ja riskivalmidust⁵.

⁵ Vt näiteks: nõukogu 23. mai 2024. aasta järeldused Euroopa konkurentsivõime tugevdamise kohta kosmosevaldkonna kaudu (dok 10142/24); nõukogu 23. mai 2024. aasta järeldused teadmiste väärimise kui vastupidava ja konkurentsivõimelise tööstuse ning strateegilise autonoomia vahendi tugevdamise kohta avatud majanduses Euroopas; nõukogu 24. mai 2024. aasta järeldused „Konkurentsivõimeline Euroopa tööstus, mis edendab meie rohelist, digitaalset ja vastupidavat tulevikku“ (dok 10127/24); nõukogu 24. mai 2024. aasta järeldused „Ühtne turg kõigi hüvanguks“ (dok 10298/24); nõukogu 30. mai 2024. aasta järeldused säästva elektrivõrgutaristu edendamise kohta (dok 10459/24). Samuti tuleks märkida, et La Hulpe'i deklaratsioonis sotsiaalse Euroopa tuleviku kohta, mis tehti eesistujariigi Belgia poolt 15.–16. aprillil 2024 korraldatud kõrgetasemelisel konverentsil Euroopa sotsiaalõiguste samba teemal, rõhutati, et on oluline soodustada kliimamuutustest tulenevate konkreetsete ohtude ennetamist.

Küsimused ministritele

- *Kas nõustute, et kliimarisikide kiire kasv kogu Euroopas võib tingida vajaduse uute koostööviiside järele eri juhtimistasanditel, sealhulgas liidu tasandil?*
 - *Milliseid meetmeid on kehtestatud teie riigis riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, et parandada eelarve kavandamist? Milliseid täiendavaid meetodikat ja teabevahetust puudutavaid vahendeid on vaja, et edendada vastupanuvõimet suurendavaid reforme ja investeeringuid?*
-